

गोचर्मन् न० इत० । गवां चर्मणि, गोचर्म च स्तम्भने
आसनतया विहितम् यथाह समयाचारतन्त्रे २५८ले
“मेघासनं तु यथार्थमाकृतौ व्याघ्रचर्म च । शान्तौ
सृग्गजिनं शस्तं मोक्षार्थं व्याघ्रचर्म च । गोचर्म
स्तम्भने देवि ! मोक्षने वाजिचर्म च” । “सप्तहस्तेन
दण्डेन त्रिशङ्खेनैर्निर्वर्तनम् । दश तान्येव गोचर्म
ब्राह्मणेभ्यो ददाति यः” इति २६हस्त्व्युक्ते “दश-
हस्तेन वंशेन दशवंशान् समन्ततः । पञ्च चाभ्यधिकान्
दद्यादेतद्गोचर्म चोच्यते” इति २७शिष्टोक्ते च भूमान-
भेदे “अपि गोचर्मभावेण भूमिदानेन पूयते” भा०
आनु० ६२अ० ।

गोचर्मवसन पु० गोचर्म वसनमस्य । महादेवे “गो-
पालिर्गोपतिर्पातो गोचर्मवसनो हरः” भा०आनु०
१७अ० शिवसहस्रनामोक्तौ

गोचारक त्रि० गां चारयति चासादौ चर-णिच्-
णुल् । गोरक्षके (राखाल)

गोचारिन् त्रि० गौरिव चरति चर-णिनि । तपस्विभेदे
“गोचारिणोऽथाश्मकुटादन्तोलूखलिकास्तथा । मरीचि-
पाः केमपाश्च तथैव सृग्चारिणः” भा०आनु० १४अ०

गोची स्त्री गामञ्चति अन्च-किप् डीप् नलोपे अलोपः ।
गवाचीशब्दार्थे । मतस्यभेदे । गाः शिवस्तुतिरूपाः वाचः
अञ्चति अन्च+किप् डीप् । २६मालयपत्न्यां शब्दार्थे च ।

गोच्छाल पु० गां भूमिमाच्छादयति छद्-णिच्-अण् प्रथो० ।
भूकदम्बे (चाकुलिया) । रत्नमाला

गोज पु० “नृपायां नृप्रसंसर्गात् प्रसादादुदजातकः । सो-
ऽपि क्षत्रिय एव स्यादभिषेके च वर्जितः । अभिषेकं
विना चायं गोज इत्यभिधीयते । सर्वं च राजवत्तस्य
गम्यते पदवन्दनम्” इत्युक्तमोक्ते सङ्कीर्णजातिभेदे अथ
राजशब्देन समासे राजदन्तादित्वात् पूर्वनिपातः इह
एकवङ्गावयव । “गोदुग्धप्रभवं किं वा आगदुग्धसह-
ज्वम् । भवेत् गोजं त्रिदोषहं रोचनं बलवर्जितम् ।
वङ्गिष्ठद्विकरं दृष्यं सद्यस्मृप्तिकरं क्षुभु । अतीसारे-
ऽग्निमान्द्यो च ज्वरे जीर्णे प्रशस्यते” । भावप्र० उक्त
लक्षणके २गोशागदुग्धविकारभेदे न० । ३गोजात-
भावे त्रि० । गोभोमिकादन्ते स्त्री राजनि० ।

गोजर पु० गोषु मध्ये जरः जीर्णः । वृद्धवलीवर्द्धे “नाद्रि-
यन्ते यथापर्वं कीनाशा इव गोजरम्” भाग०१।१०।
१४। “गोजरं वृद्धवलीवर्द्धम्” श्रीधरः ।

गोजल न० गवि जातं जलम् । गोसूत्रे राजनि० ।

गोजा त्रि० गवि पृथिव्यां ब्रीह्यादिद्वेषेण जायते बिट्
आप्त्वम् । ब्रीह्यादिषु । ऋ०४।४०।५।८दा० । २गोभोमि-
कादन्ते राजनि० । ३सुरभ्यां जाते च

गोजागरिक न० गवि स्वर्गे जागर। अग्रमत्तताऽस्त्वस्य
ठन् । १मङ्गले मङ्गलस्य स्वर्गसावनाय सदीयतनया तथा-
त्वम् । गवि भूमौ जागरिकः प्रहरीव अस्त्ररूपकष्टक-
धारित्वात् । २कष्टकारद्वये । गोषु ब्रीह्यादिषु जागरो-
ऽस्त्वस्य ठन् । ३भक्ष्यकारके त्रि० शब्दार्थे च ।

गोजात पु० गवि जातः । १गोनाभकपुलस्त्वपत्नीजाते
२सुरभीजाते वृतादौ ३स्वर्गजाते त्रि० “युक्त्वन्तु नोदिव्याः
पार्थिवासो गोजाता उत वे यत्तिथासः” ऋ०७ २५।१५

गोजापणी स्त्री गोजाः दुग्धफेन इव शुभ्रत्वात् पर्णमस्य
गौराऽङ्गीष् । दुग्धफेनात्रक्षे राजनि० ।

गोजित् पु० गां भूमिं जयात जि-किप् । नृपे बलेन
पृथिवीजयित्वात्तस्य तथात्वम् । ऋ०१।१०।६।१। ८।५।६।१०

गोजिहा स्त्री गोजिह्वेव । (गोजिवा) जताभेदे । स्वार्थे
क । तत्त्वार्थे अमरः । “गोजिह्वा गोजिका गोजी
दार्विका खरपर्णिनी । गोजिह्वा यातला शीता सा-
हिणी कफपित्तहृत् । हृदा प्रमेहकासासत्रणज्व-
रहरी लघुः । कोमला हवरी तिक्ता स्वादुपाकरसा
सृता” भावप्र० तद्गुणा उक्ताः ।

गोजि(जी)स्त्री गोजिह्वा प्रथो० । गोजिह्वाख्ये जताभेदे भावप्र०
वा ङीष् । “गोजी च पिष्टा सङ्गतालपत्रा” “ससु-
द्रफेनशरकगोजीकाकौटुम्बरिकाः” इति च सुश्रुतः ।

गोजिरा स्त्री गौर्भूमिः तज्जगत्यादि जीयतेऽनया जू-क
इत० । शस्यादिजारिकायाम् “गोजिरया रहसाणः
पुरम्प्रा” ऋ०६।१।१०।१२ [जसांसुश्रुते भरतः

गोड पु० गोण्ड+प्रथो० (गोड) इति ख्याते नामौ प्रह-
गोडिम्य पु० गोर्भूमेर्द्विस्व इव । प्रहगलजम्बू-शब्दार्थे च ।
गोडुम्बा स्त्री गां भूमिं तृम्वति अर्हति त्वि-क प्र० । (गो-
सुक) १गवादन्यां (तरसुज) २शीर्षदन्ते पु० मेदि० ।

स्वार्थे क । गोडुम्बिका गवादन्याम् रत्नमाला

गोषी स्त्री गुण-वज्ज् नि० गुणः गोण+आवपनेऽयं ङीप् ।
धान्याधारे (गुण) ख्याते । आवपनपात्रे २जिह्वस्त्रे,
३शाण्डां, ४द्विष्टूपांशके सानभेदे, ५द्रोणीपरिमाणे
च । “गोषी त्वावपनं चेत्” ज्ञानपदा० पा० सू०
सि०कौ० । तस्य द्विष्टूपांशकता भावप्र० उक्ता यथा